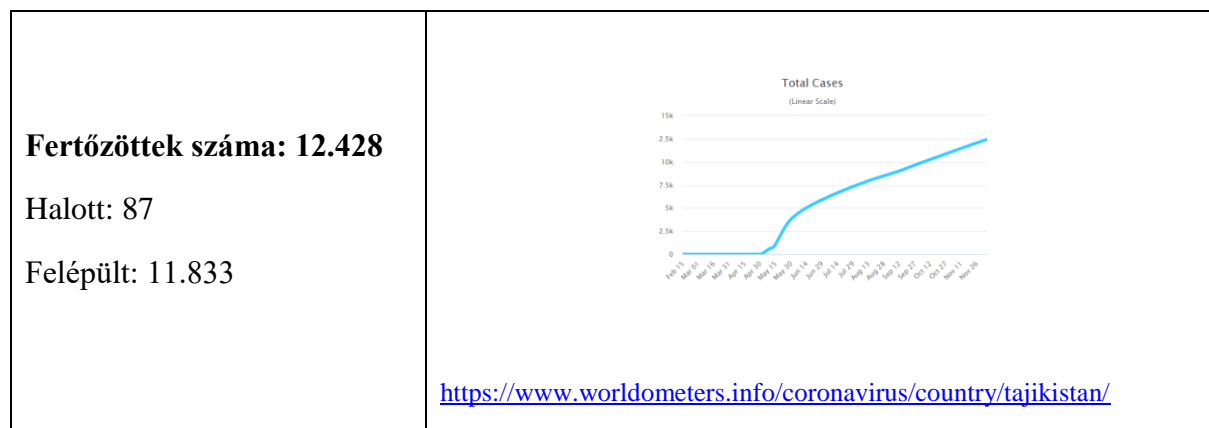

Tádzsikisztán

Utolsó frissítés dátuma: 2020.12.07.

Fertőzöttség állapota

Fertőzések száma

Járványhelyzet állapota: Stagnálás

Korlátozások és azok (tervezett) feloldási üteme

Beutazási tilalom (2020.04.10-től) a külföldiek és a hontalanok számára (kivéve az országba akkreditált diplomáciai képviselők és nemzetközi képviselők tagjai és azok családtagjai, nemzetközi forgalomban részt vevő repülőgépek- és vasúti szerelvények személyzete, nemzetközi áruszállításban résztvevő személyek, valamint azok számára, akik beutazási engedélyt kapnak a tádzsik hatóságoktól)¹.

Minden külföldről érkező személy a Tádzsikisztánba való belépés időpontjától számított 96 óránál nem régebbi negatív PCR-teszt birtokában léphet be. Kivételt képeznek a 3 éven aluli gyermekek. Hatósági kórházi karantén 14 nap azon személyek esetén, akiknél fennáll a koronavírus-fertőzés gyanúja.

Menetrend szerinti járatok nemzetközi viszonylatban kizárólag az Egyesült Arab Emírségek és Törökország irányába érhetők el. Havi több charter járatot indítanak Oroszországba, Kazahsztánba és a Belorusz Köztársaságba. A charter járatok időpontjáról a tádzsik külügyminisztérium honlapján lehet tájékozódni. November 29-től elindult a belföldi menetrend szerinti légi közlekedés, a Somon Air tádzsik légitársaság heti két járatot üzemeltet Dusanbe – Hudzsand – Dusanbe útvonalon.

Nyilvános eseményeket korlátozzák. Külön engedéllyel és a járványügyi előírások mellett rendezhetők meg

¹ Javasoljuk figyelemmel kísérni az utazási tanácsokra vonatkozó információkat:
<https://konzuliszolgalat.kormany.hu/utazasi-tanacs>

Hivatalos – tádzsik és orosz nyelvű - tájékoztató honlapot hoztak létre a koronavírusról:
<https://covid.tj/>

Kötelezővé tették a maszkok viselését a közterületeken, a közösségi közlekedési eszközökön és a munkahelyeken.

A szárazföldi határátkelők (*a telefoni érdeklődés alapján*) személyforgalmat is lebonyolítanak, habár erről hivatalos tájékoztatást nem sikerült kapni.

Gazdasági területen bevezetett korlátozásokról megbízható információ nem áll rendelkezésre, de a lakosság részére bevezetett korlátozások miatt leállásokra, az ügyintézés lassulására lehet számítani.

A tádzsik nemzeti bank elnöke kamatsökkentésre szólította fel a pénzintézeteket a beruházások ösztönzése érdekében.

Az ország folyamatosan kap segélyeket a járvány elleni küzdelemhez (például 2020. október 31-én az Ázsiai Fejlesztési Bank újabb 10 tonnányi egészségügyi védőfelszerelést küldött Tádzsikisztánnak), feltételezhető, hogy ez a gyakorlat a kereskedelmi kapcsolatokra is kihat.

Áruforgalmi, kereskedelmi korlátozások

Ideiglenes jelleggel (nem nyilvános formában) 2020. április 25-től – a COVID-19 miatti járványra és az élelmiszerbiztonság erősítésére tekintettel - exporttilalmat vezettek be minden szemes és hüvelyes terményre (búza, rizs, lencse, zöldborsó, kukorica), továbbá lisztre, tojásra, burgonyára és minden hústermékre. A korlátozás megszűnésének várható időpontjáról információ nem áll rendelkezésre. A téli hónapokban korlátozás bevezetése várható az elektromos áram exportjára.

Logisztika és szállítmányozás állapota

Magyar-tádzsik vonatkozásban közúti, vasúti vagy légi szállítmányozás vehető igénybe. A légi szállítás áruforgalom szempontjából drágának tekinthető.

A sofőrök nevére szóló negatív eredményű koronavírus-teszt birtokában a külföldi teherszállító gépjárművek beléphetnek Tádzsikisztánba, de kötelesek elhagyni az ország területét 5 napon belül. A szárazföldi határátkelőhelyen koronavírus-tesztet végeznek azokon, akik nem rendelkeznek kész eredménnyel, így a határátkelés 3-4 napot is igénybe vehet.

Ideiglenes jelleggel - a COVID-19 fertőzés megelőzése céljából - a következő szabályt vezettek be a nemzetközi közúti áru fuvarozásban:

- pótkocsival, félpótkocsival ellátott szerelvények: belépés a határterminálkig vagy határmenti vámkezelési helyekig; ott a pótkocsit, félpótkocsit egy nemzeti fuvarozó viszi tovább;
- dobozos szerelvények: csak előzetes engedély birtokában, stratégiai fontosságú vagy humanitárius áruk szállítása esetén vagy egy nemzeti fuvarozónak átadva (az előzetes engedélyt az Operatív Törzs adja ki és a járművet a vámhatóság külön járművel kíséri).

A közúti áruszállításnál kiemelt figyelmet kell fordítani a korlátozásokra, a sofőrökre vonatkozó egészségügyi előírásokra, amelyek alkalmazása nem mindig következetes, illetve a szabályok gyorsan változhatnak. Nagyon fontos figyelembe venni a tranzitországok a nemzetközi közúti áruszállításban dolgozó sofőrökre vonatkozó – a Konzuli szolgálat honlapján is feltüntetett – például Kazahsztánra, Üzbegisztánra és Kirgizisztánra vonatkozó előírásait.

Gazdasági kilátások

Tádzsikisztánban 2019-ben a GDP növekedése 7,5 % volt. A folyó fizetési mérleg hiánya a becslések szerint a GDP 4,3%-ra csökkent. Az exportbevételek 9,4 %-kal növekedtek. Ugyanakkor a 2019-ben elért eredményeket jelentősen befolyásolja a COVID-19 járvánnyal kapcsolatos válság kitörése. Ennek oka az orosz és kínai gazdaság lassulása, a nyersanyagárak, a külföldön dolgozók hazautalásainak csökkenése, a közlekedési és idegenforgalmi ágazat kilátásainak romlása. Az **IMF 2020-ban a GDP 1%-os növekedésével számol**, az éves infláció 8,1%-ot érhet el².

A tádzsik somoni 2020. december 7-i árfolyama: 11,30 SOM/USD, 13,71 SOM/EUR³ (2020.11.30.: 11,30 SOM/USD, 13,47 SOM/EUR; 2020.10.31.: 10,33 SOM/USD, 12,07 SOM/EUR). **Az árfolyam gyengülése várható.**

A tádzsik 2020. I-X havi statisztika szerint a külkereskedelmi forgalom elérte a 3.784,9 millió USD-t, az előző év azonos időszakához viszonyítva ez 103,3% volt (export: 1.253,1 millió USD, import: 2.531,8 millió USD).

A külkereskedelmi egyenleg negatív, -1.278,7 millió USD, volt.

A tádzsik export összetétele (2020. I-X.):

- Nemesfémek, drága- és féldrágakövek: 55,0%
- Ásványi anyagok: 17,8%
- Fémek és belőlük készült termékek: 12,3%
- Textilipari termékek: 11,3%
- Növényi termékek: 1,8%
- Kész élelmiszeripari termékek: 0,7%
- Egyéb: 1,1%

A fő importáló országok: Svájc 55,0%, Törökország 13,4%. Kazahsztán 9,2%, Üzbegisztán 5,4%, Afganisztán 4,8%, Oroszország 2,4%, Kína 2,0%, Belgium 1,9%.

A tádzsik import összetétele (2020. I-X.):

- Ásványi termékek: 18,1%
- Vegyipari termékek: 10,6%
- Növényi termékek: 10,5%
- Fémek és belőlük készült termékek: 11,0%

² <https://www.imf.org/en/Countries/TJK>

³ <https://nbt.tj/en/kurs/kurs.php>

- Kész élelmiszeripari termékek: 9,3%
- Gépek és berendezések: 10,3%
- Közlekedési eszközök: 7,3%
- Egyéb: 22,9%

A fő exportáló országok: Oroszország 30,6%, Kazahsztán 23,6%, Kína 14,8%, Üzbegisztán 8,1%, Törökország 3,9%, Németország 2,5%, Belorusz 1,7%, Dél-Korea 1,5%, Japán 1,4%, Irán 1,4%, USA 1,3%, Kirgizisztán 0,9%

A tádzsik adatok alapján Magyarországról 740,1 ezer USD összegű import érkezett, export nem volt.

Gazdasági válságkezelő intézkedések

2020. június 5-én Emomali Rahmon elnök utasítást adott ki a COVID-19 járvány a szociális-gazdasági következményeinek enyhítésére:

- a koronavírussal fertőzött betegek orvosi költségeinek fedezése a célzott állami költségvetésből és a költségvetésen kívüli pénzeszközökből;
- az tartalék költségvetésből minimálbérnek megfelelő egyszeri támogatás kifizetése a nehéz helyzetben élő állampolgároknak, köztük a nyugdíjasoknak, rokkantsági segélyben részesülőknek, árváknak, állami gondozott gyerekeknek, szegény családoknak és olyan családoknak, ahol a külföldön dolgozó családfő a kialakult helyzet miatt nem képes támogatni családját;
- a COVID-19 diagnosztizálásában és kezelésében közvetlenül érintett egészségügyi dolgozók számára támogatás megállapítása és kifizetése a járványügyi helyzet stabilizálásáig;
- 2020. év végéig a közüzemi- és egyéb szolgáltatások árainak rögzítése (*ideértve a víz, elektromosság, csatornázás és kommunikációs szolgáltatások díját*), a nemzeti termékek árainak csökkentése érdekében;
- az állami céltartalékból a nemzeti élelmiszer-tartalék beszerzése és készletezése (*ideértve gabonafélék és vetőmagok, a növényvédő szerek és az üzemanyag készletezését*);
- 2020. június 1-jétől december 31-ig tartó időszakban a természetes személyek jövedelemadójának 12 %-ról 6 %-ra csökkentése;
- a fogyasztási cikkek árainak állami szabályozása (*ideértve gyógyszerek, egészségügyi eszközök, maszkok, fertőtlenítőszer, valamint a liszt és pékipari termékek, cukor, növényi olaj, hüvelyesek, burgonya, szappan és az üzemanyag árának központi meghatározása*);
- kedvezményes kölcsönök biztosítása az élelmiszer- és gyógyászati termékeket előállító vállalkozások számára.

Exportpiaci lehetőségek magyar cégek számára

A magyar-tádzsik külkereskedelmi forgalmat 2019-ban a magyar export (2,1 millió USD) jellemezte. A magyar exporton belül az 53,8 %-ot képviselik a gyógyszeripari termékek (1,1 millió USD). Második legjelentősebb tételként jelent meg a fajtiszta tenyésztő exportja (588

ezer USD, 27%), harmadikként a feldolgozott zöldségek (249 ezer USD, 11,4%). Tádzsik áruk a KSH adatai szerint nem kerültek Magyarországra 2019-ben.

2020. I-IX. adatai alapján 815,1 ezer USD magyar export érkezett Tádzsikisztánba, amely 611,5 ezer USD értékű gyógyszerből, továbbá borsó- és kukorica konzervből (118,2 ezer USD), növényvédő szerekből (50,3 ezer USD) és szintetikus színezékekből (35,0 ezer USD) állt.

2020. I-IX. adatai alapján 7,5 ezer USD értékű tádzsik áru érkezett Magyarországra: elektromos alkatrészek (6,5 ezer USD), nyersbőr (0,6 ezer USD) és állati csont (0,4 ezer USD). A megjelölt áruk januárban és februárban érkeztek Magyarországra.

A magyar export szempontjából perspektivikus ágazatoknak tekinthetők **a COVID-19 járvánnyal összefüggő korlátozó intézkedések megszüntetését és a gazdaság megélénkülését követően:**

A mezőgazdaság, az élelmiszeripar (közös termelő/tenyésztő bázisok létesítése és feldolgozás): Tádzsikisztán mezőgazdasága 2019-ben a GDP 19,8%-át adta, ezzel megelőzte az ipari termelést is. A tádzsik statisztikai adatok alapján *(az almati főkonzulátustól kérhető a kiadvány e-verziója)* a bruttó mezőgazdasági termelés volumene 2020. I-X. időszakban 27.767,1 millió somoni volt (kb. 2,4 millió USD, amely + 7,5%-al nőtt az előző év azonos időszakához viszonyítva). A növénytermesztés 21.223,7 millió somoni (kb. 1,8 millió USD, +7,0%), az állattenyésztés 6.543,4 millió somoni (kb. 0,5 millió USD, +9,2%) volt.

A növénytermesztésben (2020. I-X. termelés) jellemző a búza (846 ezer tonna), a gyapot (351 ezer tonna), a burgonya (897 ezer tonna), zöldségek (különösen a hagyma – 702 ezer tonna) és gyümölcsök (405 ezer tonna) termesztése. Az állattenyésztésben (2020.11.01-i állományi adatok) jellemző a szarvasmarha (1.225 ezer db.), a birka és a kecske (5.845 ezer db.), a ló (82 ezer db) és a baromfi (9.891 ezer db.) tenyésztése, illetve méztermelés (234 ezer család). A termelékenység alacsony az alacsony minőségű genetikai állomány, a modern technológiák hiánya, az alacsony állategészségügyi ellátás miatt. Az ország nagy lehetőségekkel rendelkezik az ökológiailag tiszta termékek exportjához.

A tádzsik állami külkereskedelmi szervezet, a “Tajagropromexport”, **10.000 tonna gyapotot ajánlott fel megvételre** az alábbi feltételekkel:

1	Quantity	10 000 tons
2	Deliveries	1 000 tons per month
3	Range of product (type, sort, class)	1 sort 4-5 type
4	Price	1576 \$ for 1 ton
5	Index Cotlook A. Inbox	71,55
6	Availability of discounts	For index 80 \$ for 5th type 120%
7	Country of origin	Tajikistan
8	Shipment	15 days
9	Delivery terms	FOB
10	Payment terms	Prepayment 100 %

Érdeklődés esetén a részletesebb információ az almati főkonzulátustól kérhető.

Az egészséggazdaság (orvosi műszerek gyártása): A Trademap.org szerint az ország 2019-ben *(frissebb adatok nem állnak rendelkezésre)* kb. 14,6 millió USD értékben importált orvosi

felszerelést (9018, 9019, 9021, 9022, 9027, 9030 kódok), ezen kívül a segélyekből is szerzett be orvosi műszereket. (Az utóbbi tendencia a COVID-19 járvány miatt nőtt.) A COVID-19 járványt követő gazdaságélénkítő programoknak fontos eleme lesz az importkiváltás.

A tádzsik statisztikai adatok alapján 2020 első tíz hónapjában 22,1 millió somoni (kb. 1,9 millió USD) gyógyszeripari terméket állítottak elő. Az országban nyújtott egészségügyi szolgáltatás értéke 341,4 millió somoni (kb. 2,5 millió USD) volt. A Közép-Ázsiában magyar technológiát kínáló vállalatok képviselőivel történt konzultációk alapján a tádzsik orvostechnológiai piac kis méretűnek tekinthető, ezért elsősorban kisebb eszközök exportja, illetve távlatban helyi összeszerelése tekinthető kivitelezhetőnek. 2020. I-X. időszakban 116 ezer USD értékben exportáltak egészségügyi eszközöket (pl. szemüvegek, röntgenek) (2019. I-X. – 534 ezer USD). Ugyanezen időszakban az import 51,9 millió USD volt (2019-ben 20,4 millió USD).

A vízipar (ivóvízellátó rendszerek működtetési tapasztalatainak átadása, rendszerek tervezése): Tádzsikisztán jelentős vízvagyonnal rendelkezik. A 2019 és a 2018 évek jelentős eredménye volt a Roguni vízi erőmű két blokkjának üzembe helyezése. Az erőmű befejezést követően 13,1 milliárd kWh villamos áram termelését teszi lehetővé, ami teljes mértékben ellátja majd az ország villamosenergia igényét, illetve villamos-áram exportot tesz lehetővé Afganisztánba és Pakisztánba.⁴ Az ország törekszik a vízenergia potenciáljának kiaknázására, aktivizálva együttműködését a Szovjetunió megszűnését követően az általa és Kazahsztán, Kirgizisztán és Üzbegisztán által létrehozott Közép-Ázsiai Villamosenergia Rendszerben (CASA-1000). A rendszer lehetőséget biztosít 2,700 GWh villamos-áram exportjához, ami évente 140 millió USD exportbevételt is biztosíthat az ország részére.⁵ Az országban 2020. november 1-én 284 minivízierőmű működött, év elejétől a termelésük 13,8 millió kWh volt. Ugyanakkor a kedvezőtlen vízszint miatt 2020. I-X. időszakban az ország csak 50,2 millió USD összegben tudott exportálni villamosenergiát (2019. I-X. – 89,0 millió USD).

A két ország szempontjából perspektivikus befektetési, együttműködési lehetőségeket a magyar-tádzsik Gazdasági Együttműködési Megállapodás (292/2019. (XII. 10.) Korm. rendelet) tartalmazza.

Ugyanakkor javasolható a tádzsik kereskedelmi portál tanulmányozása: www.tajtrade.tj, amely angol nyelven is tartalmazza a tádzsik fél által perspektivikusnak tartott export és import termékcsoportokat és az eljárásokat.

Az ország kiemelt figyelmet fordít **különleges gazdasági övezetek** fejlesztésére és az azokban folyó termelés növelésére, a külföldi befektetők vonzására - (<http://fez.tj/>).

A tádzsik statisztikai kiadvány⁶ a különleges gazdasági övezeteknek szentelt külön fejezete szerint a 320 hektár területű Sughd övezetben 2019-ben már 29 vállalat, közöttük 5

⁴ <http://pubdocs.worldbank.org/en/417161587043463422/Tajikistan-Snapshot-Apr2020.pdf>

⁵ <http://pubdocs.worldbank.org/en/417161587043463422/Tajikistan-Snapshot-Apr2020.pdf>

⁶

[http://stat.wv.tj/files/12_%202019%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%20%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B8%CC%86%20\(1\)%20\(1\).pdf](http://stat.wv.tj/files/12_%202019%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%20%D1%80%D1%83%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B8%CC%86%20(1)%20(1).pdf)

vegyesvállalat (lengyel és török befektetésekkel), került bejegyzésre, ezekből 11 vállalat 2020 első tíz hónapja alatt már termelt kb. 11 millió USD értékben, ami 98 %-os növekedést mutatott 2019 azonos időszakához viszonyítva. Az 521 hektár területű Dangara övezetben 9 vállalat kb. 2 millió USD összegű terméket állított elő. A kb. 400 hektár területű Panj övezetben 2 vállalat kb. 4 ezer USD összegű terméket állított elő. A 200 hektár területű Ishkashim övezetben továbbra is csak előkészítő munkák folytak.

Mivel az ország jelentős forráshiánnyal küzd, a tádzsik partnerek a magyar féltől alapvetően egy projektnél annak forrásbiztosítását várják el. Ezért egy projekt megkezdése előtt **célravezető tájékozódni az EXIM-nél (<https://exim.hu/>) a hozzáférhető finanszírozási és/vagy kockázat-megosztási megoldásokról.**

Állami tenderekről a <https://zakupki.gov.tj/ref/zakupki/>, más tenderekről például a <https://www.bicotender.ru/>, vagy más szervezetek honlapján lehet tájékozódni. Helyi partnerek nélkül a tendereken nehéz sikeresen szerepelni. További lehetőségekről például a <https://tj.all.biz/> honlapról lehet tájékozódni.